

DIÓSADI ELEKES GYÖRGY:
NÉHÁNY ADAT WESZPRÉMI ISTVÁN (1723–1799) EMLÉKÉRMÉNEK
SORSÁHOZ¹

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti
Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével.**

Weszprémi orvoséletrajzi tárában² elmondja, hogy Mária Terézia királynő abból az alkalomból, hogy Weszprémi hódolattal eljuttatta neki van Swieten útján a Bábaság mesterségéről írott munkáját, egy 2000 forintot érő, briliánssal díszített s a királynő arcképével ékesített aranymonétával tüntette ki 1767 augusztusában. Ekkor már a következő munkák jelentek meg tollából: 1. Tentamen. 2. Magyar királyok historiája. 3. Programma. 4. Disputatio inaug. Med. 5. Kisded gyermekek ispotálya. 6. Bábamesterség. A monéta rajzát is közli Weszprémi.³

Az érem leírása a következő: egyik oldalán a királynő mellképe (jobbra nézve), körülötte e felírás: „Maria Theresia, D. G. Rom. Imp. Ger. Hung. & Boh. Re. Arch. Austr.”. A másik oldalon: testtel balra, fejfelé előre néző, álló, kétfarkú oroszlán két mellső lábával egy három vízszintes sávú címeren álló kettős keresztet támogat. Körirat: „Justitia et Clementia”. Az érem felső részén korona: „csodás ragyogásban játszó és a tetején királyi koronával művészien ékesített aranyéremmel...”,⁴ – mondja róla Weszprémi. Az érdemérem Baldinger szerint széles szalagon a nyakban volt viselendő.

Az érem sorsáról Weszprémi halála után semmit sem tudtunk, csak feltevés volt, hogy valamelyik örökös elkótyavetyélte.

Debrecen város levéltárában⁵ a következő irat szól róla:

„Néhai Dr. N. Weszprémi István úr és felesége Miskolczi Mária asszony successori között elkezdett, de tökéletességre nem mehetett osztályról tudósítás.”

Az özvegynek halála után 1807. július 15-én Weszprémi Zsófia Bottlik Mihályné kérte a hagyaték felbecsülését és osztályozását Debrecen városától. A tanács Rakovszky Dávid senátort küldte ki. Itt sok egyebek között szóba került a Moneta is, melyet 600 rénes forintra becsültek. Az inventáriumba azonban mégis 2000 forinttal vették be, mivel maga Weszprémi ennyire becsülte.

Ugyanezen számú iratcsomó B. jelzete alatt van a licitációról szóló jelentés, melynek 25. tétele így hangzik:

¹ Forrás: Diósadi Elekes György: Néhány adat Weszprémi István emlékérmének sorsához. = Numizmatikai Közöny, 1942. júl. pp. 61–63.

² V. ö. Succincta... IV. köt. p. 437.

³ Uo. p. 211.

⁴ „fulgore mire ludentibus et corona regia in vertice affabre ornato Numismate aureo...”

⁵ Relationes című gyűjteményében, az 1815. évi anyagban No. 169. alatt

„1 arany briliáns B. e. J. Mária Therezia királyné képét mutató jutalom pénz. A Doctor Úr maga becsüje szerint Becsüs ára 2000 Rft., Licitacionalis ára 2000 Rft.”

Érdekes, hogy míg nagyon sok tételhez beírták, ha valamely családtag magának kérte a licitacionális objectumot, ezen emlékérmét senki nem kérte maga részére.

Ugyanezen iratkötegben van⁶ a monéta szakértői felbecsültetése:

„Die 3. Octobris 1807.

Creier Uram Boltjában Success. Ormos Úr jelenlétében Hatszáz forintokra azaz .600 Rf.

5. Ejusdem. Pozsonyi kereskedő Markus Doctor minek utána megmérte volna

Ött Száz Nyolczvan fr-ra azaz580 frt.

5. Ugyan Pozsonyi Szidó kereskedő Majer Tódor ezüst és arany műveket áruló,
idevaló civis Voltmann Károly jelenlétében Négyszáz Öttven Rt. Azaz.....450 frt.

Detto Simon Frankl Száz aranyra avagy ugymond 450 Rft.

Esküdt Branner József adjuvans.”

A „Hagyatéki iratok” szerint⁷ Földiné és Demeter József (Weszprémi István testvérének leszármazottja) kívánják a monéta eladását. Bottlik nem engedi, hanem kívánja, hogy „az maradjon a familiának in memoriam Dantis et Impetrantis”, eldása „esset laesio contra manes Dantis et Impetrantis” [sértés lenne az adományozó és rendelkező emlékével szemben]. A másik két örökös szerint azonban ez a moneta is csak olyan szerzemény, mint egyéb jószágai, nem olyan, mint az aranykulcs, a kis kereszt stb.

A tanács 1807. november 30-án abban állapodott meg végül is, hogy a „pénzérem imputáltassék a felesége ratájába; de ha arra nem áll ... adódjon el.”

Végül is Földiné vette magához.⁸ Törös említi a nagykőrösi Arany János Társaság évkönyvében, hogy Sárvári debreceni professzor szerint Földi János felesége könnyelmű és kikapós asszony volt. Így valószínű, hogy az érme nem sokáig melegedett nála.

Mellékesen megemlítem, hogy a licitacionális irat szerint Weszprémnek még három aranyérme volt a hagyatékban s ezek

35. tétel: Zeno római császár aranya (súly 1 arany 16 gran) 5.16 Rft.

36. tétel: Theodosius Római császár aranya (súly 1 arany 17 gran) 6.18 Rft.

37. tétel: Egy konstantinápolyi arany (súly 1½ gran híjján 1 arany) 5.10 Rft.

⁶ Lásd a C. jelzet alatti csomóban No. 10. alatt

⁷ Lásd 2958. ad lit. C. jelzet alatti csomóban No. 11. alatt

⁸ Lásd 2958–D. alatt